

Kazakistan Özel Sayısı

EkoAvrasya

Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi • 3 ayda bir yayımlanır • Ücretsizdir Bahar 2012 Yıl:5 Sayı:18

Kazakistan-Türkiye İşbirliğinin 20. Yılı

- *Avrasya Birliği ve Kazakistan*
- *Kazakistan'da Seçimler ve Demokratikleşme Süreci*
- *Rusya Seçimleri: Gerçekler ve Beklentiler*

- *Astana Kültür ve Maneviyatın Başkenti*
- *Kazakistan'ın Çok Boyutlu Dış Politikasında Güvenlik*
- *Hocaî Katliamının 20. Yılında Karabağ Sorunu*

EkoAvrasya

“Avrasya’ya açılan kapınız...”

www.ekoavrasya.net

TÜRK KIZILAYI

1868

nerede acı varsa, Türk Kızılayı oradadır!

desteğinizle
her yerdeyiz...

Tüm GSM operatörlerinden 2868' e boş bir mesaj yollayarak 5 TL katkıda bulunabilirsiniz

TÜRK KIZILAYI SMS BAĞIŞ NO

2868
KISA MESAJ BAĞIŞI

TÜM GSM OPERATÖRLERİNDEN

Kazak Dilinin Geleceği

Doç. Dr. Safura BÖRİBAYEVA
Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi
Şarkiyat Fakültesi

Sovyet Birliği devrinde hep kullanım dışı bırakılan, faaliyetleri kısıtlı ve sistemli olarak sınırlandırılan Kazak dili şimdi Avrasya bölgesinin incisine dönüşen, dolayısıyla bu bölgenin en etkin ve itibarlı ülkelerinden biri sayılan Kazakistan Cumhuriyeti'nin devlet dili statüsüne sahip olmuştur. Tabi ki yıllarca baskıya uğrayan, sadece sınırlı bir kesim tarafından konuşulan bu dilin birçok probleminin olması mantıklı ve açıklanabilir. Yerel basın sayfalarında Kazak dilinin yeterince gelişmemiş olduğu, toplumca pek konuşulmadığı, gereksinim duyulmadığı veya pratik olarak uygulanmadığı sıkça söylenmesine rağmen Kazakçanın ilerdeki yıllarda, belki de on yıl sonra bölgenin en çok öğretilen ve öğrenilen dillerden biri olacağı kuşkusuzdur. Türk dilleri direkt düşünme, esas noktayı bulma, fiili esas tutma, hissi anlayış, akıldışı kavrayışa daha yakın ve yöneliktir.

Bundan 20 sene önce cumhuriyetimiz bağımsızlığını yeni kazandığı dönemde Kazak dili, çözülmesi gereken birkaç ciddi sorunla karşı karşıya gelmişti. Bu sorunların biri Kazakçayı ana dili olarak konuşanların, genel nüfusun yaklaşık %40 veya %45 ancak teşkil etmesiydi. Büyük şehirlerde ikamet eden Kazakların yansı Kazakçayı kullanmıyorlardı. O dönemde Kazakistan halkının ancak %20 veya %25 Kazakçayı konuşuyordu. Bunlar da genellikle

köylerde ikamet eden Kazakistanlı vatandaşlardı. Şehirlere köylerden ilim ve sanat öğrenmek için göç eden Kazakların çoğu Rus medeniyeti, ilmi ve sanatının güçlü bir etkisi altında kalarak kendi dillerini kullanma sıkıntısını yaşamış, doğal dilsel ortamlarının değişmesinin sonucu olarak büyük bir psikolojik bunalım devri geçirmiştir. Zamanla onların kendileri de, onlardan doğan nesiller de kendi dilini unutarak tamamen Rusçaya geçmiştir. Böylece Kazakça bilmeyen iki veya üç nesil yetişmiştir. Kazak dilinin halkımızın hafızasından silinerek yok olmasını önleyen önemli bir faktör de Kazakça konuşanların genellikle Sovyet idaresinin zorla ulaşabildiği uzak bölgelerde yaşamasıdır.

Dil Kazak milletinin bir Türk halkı olarak kendini muhafaza etmesini ve ayakta kalabilmesini, Rus kültürü ve fikir dünyasında eriyip gitmeyi, bir etnik grup olarak canlı kalmasını sağlamıştır. Rus dili gibi dünyaca tanınmış büyük dillerin olumsuz ortak bir özelliği kendisinden küçük dilleri yetersiz görerek, daha az gelişmiş dillerin haklarına tecavüz etmeleri, onların hesabına kendi kullanım sahasını genişletmek istemeleri, ayrıca her fırsatta kendi üstünlüğünü vurgulamasıdır. Herhangi bir halkın diline saygı göstermeyenler aynı tepkiyle karşı karşıya geleceklerdir. Milli duyguların çekirdeği dildir. Bundan dolayı Kazakistan şartlarında dil

meselesi ileride sadece bir dilsel sorun değil, ayrıca, ülkenin toplumsal hayatının ve milletlerarası ilişkilerinin yönünü belirleyecek güçlü bir faktördür.

Kazakistan'da kazak dili kaybettiği gücü ve yitirdiği desteği yeniden kazanmaya çalışmaktadır, toplum da Kazakçaya olan görüşlerini yeniden değerlendirmektedir ve bu açıdan son yirmi sene içerisinde olumlu ilerlemeler kaydedilmiştir. Bununla demek istediğimiz şudur ki Kazak dilinin gelişimi Türk dilleri, hatta Türk dünyasının geleceğiyle direk olarak ilgilidir.

Kazakistan cemiyetinde yaşanan şu anki sosyal, psikolojik, kültürel problemler genel itibarıyla dilin unutulması ve kaybedilmesiyle de bağlıdır. Tüm Kazakistanlıların şimdiye kadar anladığı bir şey şu ki toplumda Kazak dili meselesi çözülmeden ülkedeki milletlerarası ilişkiler gerginlik halinden ve etnik çatışmalardan kurtulamayacaktır.

Kazakistan Anayasasına göre Kazak dili Kazakistan'ın devlet dilidir. Rus dili ise aynı kaynağa göre Kazakistan'ın resmi dilidir. Demek oluyor ki, Kazakistan'da resmi olmasa da fiili ve paralel olarak iki devlet dili bulunmaktadır. Anayasaya göre iki dilin çeşitli dairelerde eşit olarak kullanılabileceği öngörülmüştür. Ayrıca Rus diline milletlerarası konuşma dili gayri resmi statüsü de verilmiştir.

Tabii Rus dili kendi pozisyonunu hiç bir zaman başka bir dile geri vermek istemez. Bu mesele daha çok politika ile ilgilidir. Şimdi Kazakistan'da çalışan yabancı şirketlerin çoğunda, uluslararası teşkilat ve özel dairelerde en çok kullanılan dil Rus dilidir. Kazak dili ise, genellikle daha çok devlet daireleri, eğitim ve kültür ortamlarında kullanılmaktadır. Kazakça Kazakistanın Batı, Güney, Güney-Doğu bölgelerinde geniş bir bölgede kullanılmaktadır. Ama buna karşılık Kuzey Kazakistan, Doğu Kazakistan, Orta Kazakistan bölgelerinde Rusça esas iletişim dili olarak kabul edilmektedir.

Bunlara rağmen KC Cumhurbaşkanı N.Nazarbayev 2011 yılında Halka yaptığı yıllık konuşmasında 2017 yılına doğru ülke halkının yüzde 80' nin Kazak dilini rahatça anlayarak konuşacağını, 2020 yılında ise nüfusun daha fazla kısmının (%90) Kazakça konuşabileceğini belirtti.

Kazak dilinin diğer bir problemi Kazakça öğretim sistem ve yöntemlerinin Sovyet kaynaklı, eski ve klasik olmasıdır. Bilindiği gibi, Sovyet ilim ve eğitim sistemi tecrübe ve pratikten ziyade daha çok teori ağırlıklıdır. Ayrıca, dil öğrenmek isteyenlerin hepsini kapsayacak dil kursları verecek merkezler sayısı yeterli değildir. Günlük tecrübenin gösterdiği gibi Kazak dilinin haya-

tin bütün sahalarda kullanılması beş - on yıl içerisinde gerçekleştirilecek bir mesele değildir.

Şu anda Kazakların genel nüfusa oranı %64'tür. Cumhurbaşkanı N.Nazarbayev'in dediğine göre: "Kazak dili bütün toplumu birleştirecek faktördür". Bu konuda Sovyet döneminde doğup yetişenler daha hoşgörülü ve sabırlı ise, bağımsızlık döneminde yetişen gençler daha milliyetçi, hür ve bağımsız, dil meselesine ait görüş ve taleplerini açıkça ifade edebilen gençlerden oluşmaktadır. Bu durum ileride toplumsal gerginliğin nedeni olabilir.

Özellikle başta gençler olmak üzere etnik Kazakların çoğu Kazak dilinin gelişmesi ve tatbikiyle ilgili ciddi bir sosyal beklenti içerisinde. Bu gençler topluluğu eğitimi Kazak dilinde almış olanlar ve Kazakça düşünenlerdir. 2011 yılı itibarıyla okullardan mezun olan öğrencilerin % 65'i Kazakça eğitim alanlardır. Kazak dili tıp, eğitim, sosyal bilimler gibi sahalarda kullanılmaktadır. Teknik uygulamalar ve teknolojiye ise, Kazakçanın uygulanmasıyla ilgili ciddi problemler bulunmaktadır.

Kazak toplumunda dilin gelişimiyle ilgili pozitif değişiklikler de cereyan etmektedir. Cumhurbaşkanı N.Nazarbayev 2020 yılına kadar Ka-

zak dilini öğrenmenin ciddi bir eğilim olması gerektiğini açıkça söylemiştir.

Kazak dilinin geçmişteki, şu andaki veya ilerideki tarihi, sosyal, siyasi ve kültürel rolü küçümsenmemelidir. Kazak dili tüm Kazakistanlılar bir ictimai ve medeni çatı altında, ortak bilgilisel ve kültürel alan içerisinde birleştirebilecek uzlaştırmacı unsur olmalıdır.

Bize göre meselenin çözümü genel olarak siyaset ve idareyle ilgilidir. Siyasi idarenin Kazak dilini geliştirme meselesinde yeterli derecede kararlı olmayışı, devlet çapında geniş bir yaklaşımın olmaması, Kazakların milli sorumluluk ve misyonunu yeterince anlayamamaları gibi idari sorunlar bulunmaktadır.

Kazak dilinin Latinleştirilmesi gerekir. Kazak dilinin ihmalî illerde ciddi toplumsal çatışmalara neden olabilir. Kazak dilinin geliştirilmesinde Türkiye Türkçesinin katettiği yolu esas alarak dilin modernleştirilmesi ve reform edilmesi gerekir. Dünyada bizim dilimizin gelişmesi konusunda modernleştirme tecrübesi ve teknik çözümleri, mantık ve yapısı açısından bize örnek olabilecek başka bir benzer dil bulunmamaktadır. Çünkü, Kazak ve Türk dillerinin yapısı ve özellikleri hemen hemen aynıdır. Sonuç olarak çağdaş Türkçe, tarihi Kazak dilini geliştirme ve modernleştirme sürecinde iyi ve uygun bir gelişim modeli olabilir.

**Eğitimde
zaman ve
mekân
engelini
kaldırdık...**

Türkiye Türkçesiyle İnternet Üzerinden Eğitim

Programlar

ÖN LİSANS

- Bilgisayar Programcılığı

LİSANS

- Bilgisayar Mühendisliği
- Endüstri Mühendisliği
- Yönetim Bilişim Sistemleri
- Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi

YÜKSEK LİSANS

- Bilgisayar Mühendisliği
- İşletme
- Yönetim Bilişim Sistemleri
- Sağlık Kurumları İşletmeciliği
- Eğitim Yönetimi ve Denetimi
- Yönetim ve Organizasyon
- Yerel Yönetimler